

Ladislav Špaček na TUL: »Etiketa není jen velký svět smokingů. Je to ohleduplné chování k okolí«

13.10.2022 - Adam Pluhař | Technická univerzita v Liberci

Za svoji poučnou a zároveň zábavnou přednášku Etiketa ve zkratce aneb umění společenského vystupování sklídl Ladislav Špaček v úterý 11. října nezvykle dlouhý potlesk a v předsáli auly se stála fronta na podpisy jeho knih. V rozhovoru pro T-UNI sice nemohl obsáhnout stovky společenských pouček, ale poukázal na nebezpečí mizející mezilidské slušnosti. A prozradil také největší prohřešek proti společenskému chování.

Jste odborníkem na komplikovaná pravidla společenského chování. Jak jste se k etiketě dostal? Byl jste vždy slušňák?

Slušňák jsem asi odmala byl. Takříkajíc ochránce vdov a siroteků. Choval jsem se slušně, nepodrážel jsem holkám nohy a snažil jsem se vždy vycházet s každým po dobrém, tak nějak diplomaticky. A potom jsem měl možnost jako mluvčí prezidenta Havla sledovat ten velký svět etikety při různých protokolárních záležitostech. Tohle nasměrování a vlohy způsobily, že jsem etiketu objevil jako zajímavou cestu, po které bych se mohl dál ubírat.

V univerzitní aule máte se svojí přednáškou plno, zásady společenského chování tedy posluchače zajímají. Jak jsou na tom Češi se znalostí etikety ve srovnání s jinými národy?

Musíme se především zbavit pocitu, že Češi jsou v tomto ohledu zaostalí. Možná to hodnotíme podle extrémních případů. Například, když jsem v horkém létě nastupoval do tramvaje a přede mnou si chlapík sundal propocené tričko, protože čekal, že v té tramvaji bude ještě větší horko. Ale my máme v tomto smyslu hlubokou a silnou tradici v době první republiky díky Jiřímu Guth-Jarkovskému. Odkaz tohoto gurua etikety stále žije v povědomí celého národa. Takže se vlastně vracíme ke svým kořenům a hledáme tam zdroje a inspiraci. Ale Jiří Guth-Jarkovský je samozřejmě legenda a legendy patří do historie. Dnes to musí být etiketa moderní a přizpůsobená současnému světu.

Změnilo se tedy něco od dob pana Jarkovského?

Hodně se toho změnilo. Například vy nemáte kravatu. Za dob Jiřího Guth-Jarkovského byste ji jako novinář musel nosit každý den. V jeho době, a ještě dlouho potom, muž bez kravaty neopouštěl příbytek. Takže řekněme, že spějeme ke stále větší ležérnosti v odívání. Ale týká se to i navazování kontaktů, tykání a vykání. Vše je mnohem méně formální než dříve.

Vzniklo naopak nějaké nové pravidlo? Třeba v souvislosti s fenoménem mobilů nebo elektronické komunikace?

Ano, elektronická etiketa se šíří. Nicméně pro ni neplatí nic speciálního. Stále je nejvyšším pravidlem ohleduplnost a slušnost. Nenechám mobil naplno řinčet v restauraci, kde si lidé něco tiše vypráví, něco řeší nebo si vyznávají lásku. Ale nedostatek ohleduplnosti projeví, i když ten mobil mít nebudu a začnu v tiché restauraci něco hlasitě rozprávět.

Co je pro vás největší prohřešek proti zásadám společenského chování, který se nejčastěji opakuje?

Doufám, že neukusujete chléb, ale jen ho ulamujete!

Aha, tak to by ze mě asi neměl pan Jarkovský radost.

Tak doufám, že od zítřka už budete jen ulamovat (směje se). Spousta lidí si myslí, že je to porušení jednoho z těch mnoha pravidel pro oblékání nebo stolování. Ale ne. Ten úplně nejstrašnější prohřešek je nedostatek ohleduplnosti, taktu a empatie. To znamená, že jsme bezohlední vůči ostatním. To je to nejstrašnější. Protože etiketa je životní styl a vede nás k tomu, abychom si vzájemně prokazovali dobro. Žádné pravidlo není tak důležité jako chovat se ohleduplně. A to může i ten, kdo nebyl nikdy na žádné přednášce.

Nemáte pocit, že naopak česká společnost hrubne?

Ano, mám. Když si vezmete, že hlava státu ve veřejnoprávním rozhlase v neděli opoledne říká slova, která slušný člověk řekne leda v přísném soukromí, je to něco, co se nikdy v dějinách neodehrávalo. Dnes se vulgarismus běžně používá v divadle, v kině, v literatuře nebo reklamě a není to žádný problém. Asi to už ani nikoho nezarazí. Ale jedno by nám to být nemělo.

Kde by se měl člověk etiketě učit? Je to záležitost rodiny?

Tam to začíná. Už v raném věku vstřebáváme pravidla etikety. Ale jako vzory chování od svých rodičů. Když se mě lidé ptají, jak mají etiketu vysvětlovat, říkám: „Nic nevysvětľujte, to nemají děti rády, ale se chovejte se správně. Nepoužívejte třeba před dětmi párátka a nedloubejte se v zubech.“ To jsou ty vzory. Nejsilnějším výchovným nástrojem je nápodoba. Jiří Guth-Jarkovský říkal: „Slušnost je člověku vrozená, zdvořilosti se musíme učit.“ A pak následuje ta vyšší fáze. Přijďme na takovouto přednášku nebo si pustíme seriál Etiketa, který natočil jistý Ladislav Špaček nebo si koupíme knihu renomovaného autora, kde je to napsáno a vzděláváme se dál.

Máte pro společenské chování nějaké univerzální doporučení?

Především se chovat přirozeně. Za největší zhoubu pokládám ty, co ostatní napomínají a poučují. Jak říká ve filmu Světáci Oldřich Nový: „Drobné prohřešky proti bontonu ponecháváme zásadně bez povšimnutí!“ Ale asi nejdůležitější je všimnout si dění kolem sebe a snažit se být pozorní a empatičtí. Etiketa není jen velký svět smokingů, je to ohleduplné chování ke všem kolem. Pokud si to vezmeme k srdci, budeme mít daleko příjemnější život, lidé nás budou mít rádi a všichni budeme spokojení.

<https://tuni.tul.cz/a/ladislav-spacek-na-tul-etiketa-neni-jen-velky-svet-smokingu-je-to-ohleduplne-chovani-k-okoli--142649.html>